ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- **Η Μικρασιατική Καταστροφή είναι η μεγαλύτερη εθνική τραγωδία στην ιστορία του νεότερου ελληνισμού**.

- Τη φοβερή αυτή συμφορά συνθέτουν:

  – η **κατάρρευση του μικρασιατικού μετώπου** τον Αύγουστο του 1922
  – η **ήττα** και σχεδόν η διάλυση της ένδοξης Στρατιάς Μικράς Ασίας
  – η **πυρπόληση της Σμύρνης** από τους Τούρκους
  – οι **σφαγές, οι λεηλασίες** και άλλες φρικαλεότητες σε βάρος Ελλήνων και Αρμενίων και άλλων χριστιανών από τους Τούρκους
  – ο **ξεριζωμός** του ελληνισμού από τις προαιώνιες εστίες του στη Μικρά Ασία και στη συνέχεια στην Ανατολική Θράκη.

Τα γεγονότα που προηγήθηκαν….

- Πριν από τη καταστροφή είχε προηγηθεί μια εκστρατεία. Η Μικρασιατική Εκστρατεία, που ξεκίνησε με την αποβίβαση των ελληνικών στρατευμάτων στη Σμύρνη.
- Το 1919, ο Ελευθέριος Βενιζέλος και η κυβέρνησή του, έχοντας την υποστήριξη των νικητών του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου διέταξαν την απόβαση ελληνικών στρατευμάτων στην Μικρά Ασία με «εντολή» την αποκατάσταση της ειρήνης και της τάξης, στην ουσία δηλ. την απόφαση της Αντάντ περί εφαρμογής της επικείμενης συνθήκης των Σεβρών επί των ηττηθέντων Τούρκων.
- Και ναι μεν ο τελικός στόχος των Ελλήνων ήταν η προσάρτηση περιοχών της Μικράς Ασίας (κυρίως στα παράλια) όπου το ελληνικό στοιχείο, είτε ως πλειοψηφία είτε όχι, ζούσε και δραστηριοποιούνταν έντονα, πρωταρχική όμως μέριμνα της Κυβέρνησης Βενιζέλου ήταν, όντως, η «προστασία των ελληνικών πληθυσμών» από την τουρκική αυθαιρεσία καθώς και η ολοκλήρωση της επανάκτησης εδαφών και πληθυσμών από την πάλαι ποτέ Οθωμανική Αυτοκρατορία, δηλ. η πραγματοποίηση της Μεγάλης Ιδέας.
- Μάλιστα αυτά γίνονται με νωπή την εμπειρία από την αισχρή μεταχείριση των πληθυσμών αυτών μετά τους βαλκανικούς πολέμους, όταν δηλ. χιλιάδες μη-Τούρκοι μικρασιάτες (και όχι μόνον Έλληνες) υπέστησαν απάνθρωπες πιέσεις και εκδιώχθηκαν από τις πατρογονικές εστίες τους κατά τρόπο που άγγιζε και συχνά ξεπερνούσε τα όρια της εθνοκάθαρσης.

Τα γεγονότα που προηγήθηκαν….

- Το 1920 υπογράφηκε η Συνθήκη των Σεβρών (10 Αυγούστου 1920), η οποία καθόριζε μέχρι πού θα μπορούσαν να προχωρήσουν τα ελληνικά στρατεύματα.

- Και ενώ ο Σουλτάνος εδέχθη την συνθήκη, οι Νεότουρκοι με επικεφαλής τον Μουσταφά Κεμάλ ή Ατατούρκ (Γενάρχης των Τούρκων) στη συνέχεια δεν την αναγνώρισαν και άρχισαν να προετοιμάζονται για πόλεμο ώστε να αντιμετωπίσουν την Αντάντ και τους Έλληνες συμμάχους της.

- Αυτό οδήγησε την ελληνική κυβέρνηση στην ανάληψη δράσης προκειμένου να επιβάλει τα συμφωνηθέντα, με την προοπτική να κερδίσει επιπλέον εδάφη, τα οποία θεωρούσε πλειοψηφούντα σε ελληνικό πληθυσμό («γραμμή Βενιζέλου»).

- Έτσι, τα ελληνικά στρατεύματα άρχισαν το καλοκαίρι του 1920 να προελαύνουν στην ενδοχώρα της Ανατολίας η οποία μαστιζόταν από εμφύλιες διαμάχες μεταξύ του Σουλτάνου και των Κεμαλιστών.

- Στο μεταξύ στην Ελλάδα η κοινή γνώμη είχε αρχίσει να στρέφεται εναντίον του Βενιζέλου, ενώ στην Τουρκία ο Μουσταφά Κεμάλ εδραιωνόταν όλο και πιο γερά. Αυτό οδήγησε στην αποδυνάμωση του ελληνικού στρατού στη Μικρά Ασία, το οποίο βασιζόταν κυρίως σε βενιζελικούς αξιωματικούς, και αντίστροφα, σε ενδυνάμωση του τουρκικού.

- Παράλληλα η άνοδος του Κωνσταντίνου στον θρόνο έδωσε στις ήδη διστακτικές μεγάλες δυνάμεις το πρόσχημα να απαγκιστρωθούν πλήρως από την μικρασιατική εκστρατεία, καθώς ο Κωνσταντίνος είχε άμεσες σχέσεις με την έκπτωτη βασιλική οικογένεια της ηττημένης Γερμανίας.

Τα γεγονότα που προηγήθηκαν….

- Το 1922 τα τουρκικά στρατεύματα άρχισαν την αντεπίθεση. Αφού πέτυχαν τη διάσπαση των ελληνικών δυνάμεων και την αποκοπή και συντριβή μέρους αυτών, ο κεμαλικός τουρκικός στρατός ανάγκασε τον εναπομείναντα ελληνικό να υποχωρεί διαρκώς, ενώ μαζί με τον ελληνικό στρατό έφευγαν Έλληνες Αρμένιοι και Κιρκάσιοι που φοβόντουσαν αντίποινα από τους Τούρκους.

- Ο ελληνικός στρατός αναγκάστηκε να αποχωρήσει από την Μ. Ασία και ο πόλεμος είχε ουσιαστικά τελειώσει.

- Με την Συνθήκη της Λωζάνης(24 Ιουλίου 1923), καθορίστηκαν τα νέα εδαφικά καθεστώτα του ελληνικού και τουρκικού κράτους αντίστοιχα.

- Μαύρες σελίδες στην ιστορία του πολέμου αυτού αποτελούν η **πυρπόληση της Σμύρνης** η οποία σύμφωνα με τους Έλληνες αλλά και αρκετούς υπηκόους ξένων κρατών της Ευρώπης και των ΗΠΑ που ήσαν αυτόπτες μάρτυρες, προκλήθηκε από τους Τούρκους (η Σμύρνη αποτελούσε τότε μεγάλο φάρο του ελληνισμού) **και η ανταλλαγή πληθυσμών** ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία που ξεσπίτωσε 1.650.000 Έλληνες και 570.000 Τούρκους.

Μικρασιατική εκστρατεία

Μικρασιατική εκστρατεία

Μικρασιατική εκστρατεία

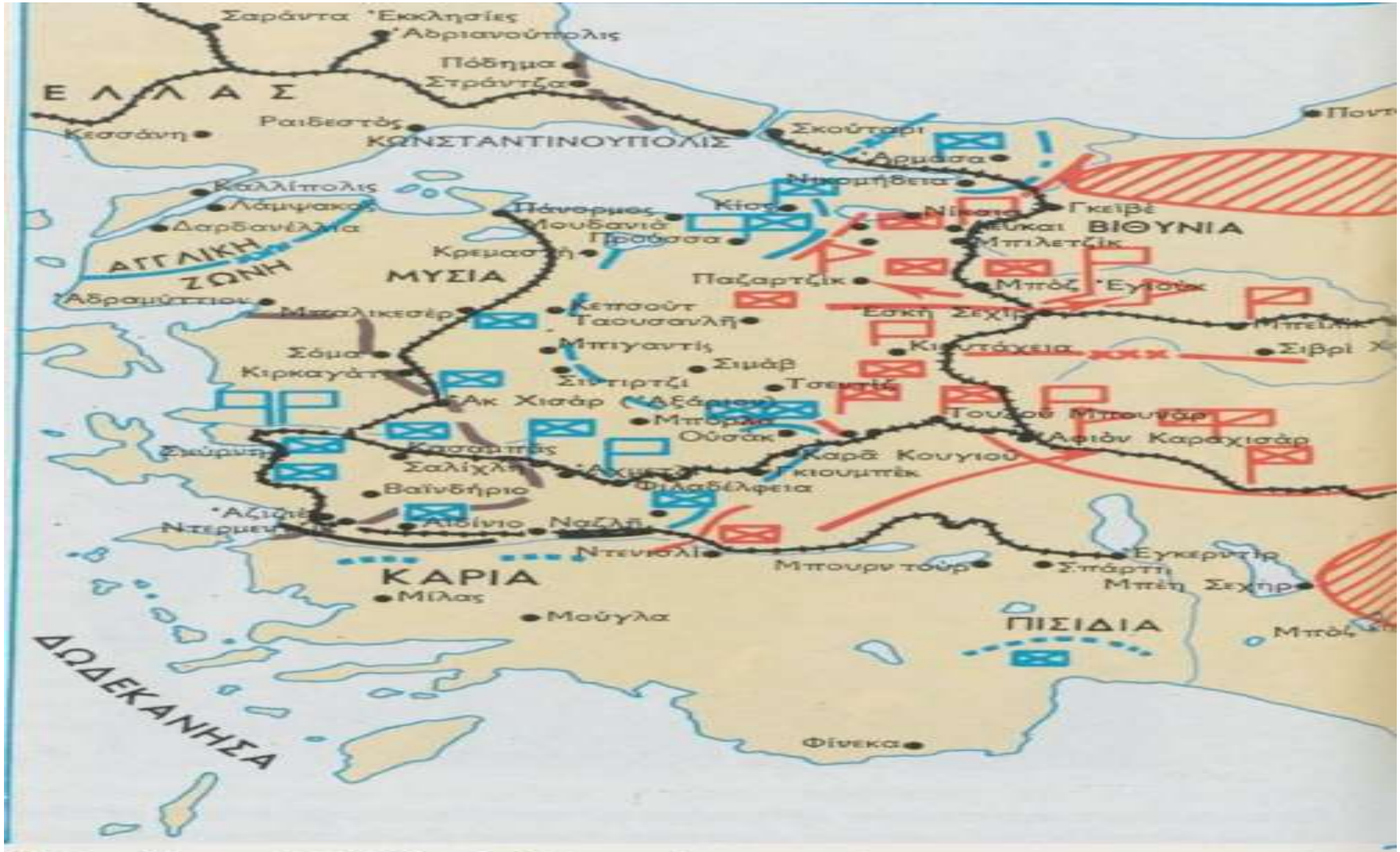

Στὰ τέλη τοῦ 1920, ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς κατεῖχε στὴ Μικρὰ Ἀσία μία περιοχὴ εὐρύτερη ἀπὸ τὴ ζώνη τῆς Σμύρνης. Στὴν περιοχὴ τῶν Δαρδανελλίων καὶ τῆς Νικομήδειας ἡ ἑλληνικὴ ζώνη κατοχῆς ἐρχόταν σὲ ἐπαφὴ μὲ τὴν ἀγγλικὴ καὶ στὰ νότια

1922: Οι Τούρκοι εισβάλλουν στη Σμύρνη – Η καταστροφή

- Παραμονές της Παναγίας, το μέτωπο κατέρρευσε και η ελληνική αμυντική γραμμή υποχώρησε.
- Ο ελληνικός στρατός άρχισε να εγκαταλείπει την ενδοχώρα της Μικράς Ασίας με κατεύθυνση τη Σμύρνη.
- Στην πορεία αυτή, έκαψε τουρκικά χωριά και ανατίναξε σημεία ζωτικής σημασίας όπως γέφυρες, αποθήκες, σιδηροδρομικές γραμμές και σταθμούς ανεφοδιασμού.

1922: Οι Τούρκοι εισβάλλουν στη Σμύρνη – Η καταστροφή

- Στις 19 Αυγούστου, ο Ύπατος Αρμοστής της Σμύρνης Αριστείδης Στεργιάδης με εμπιστευτική εγκύκλιο διέταξε τους δημόσιους υπαλλήλους «...να συσκευάσωσι τα αρχεία των. Πάντες δημόσιοι υπάλληλοι οφείλουσι να συγκεντρωθώσι... και να είναι έτοιμοι προς αναχώρησιν εις πρώτην διαταγήν».

- Συγχρόνως, ο Βρετανός πρόξενος συντόνισε τις ενέργειες για την άμεση έξοδο των Βρετανών υπηκόων από τη Σμύρνη. Στις 27, 28 και 29 Αυγούστου οι Βρετανοί έφυγαν με πλοία για την Κύπρο.

- **Στις 26 Αυγούστου, η ελληνική κυβέρνηση διέταξε την εκκένωση ολόκληρης της Μικράς Ασίας**. Την ίδια μέρα, η Ανώτερη Γενική Στρατιωτική Διοίκηση, το Φρουραρχείο και οι τελευταίοι αξιωματικοί και στρατιώτες του ελληνικού στρατού επιβιβάσθηκαν στα ελληνικά ατμόπλοια «Βυζάντιον» και «Κύκνος» με προορισμό τον Πειραιά. Για τελευταία φορά ακούστηκε ο εθνικός ύμνος και στην προκυμαία το πλήθος ξέσπασε σε λυγμούς.

1922: Οι Τούρκοι εισβάλλουν στη Σμύρνη – Η καταστροφή

- Τα τουρκικά στρατεύματα εισήλθαν στη Σμύρνη το πρωί της 27ης Αυγούστου.
- **Μαρτυρίες** ανθρώπων που έζησαν τα γεγονότα της Σμύρνης :
- «Οι πρώτοι που εισήλθαν ήταν ντυμένοι στα μαύρα, φορούσαν μαύρα φέσια με κόκκινο μισοφέγγαρο και άστρο, ήταν έφιπποι και έφεραν μακριά γιαταγάνια. Με σηκωμένο το ένα χέρι, φώναζαν στους κατοίκους να μη φοβούνται. Αλλά οι κάτοικοι της Σμύρνης, γνωρίζοντας τη φήμη των Τούρκων, ήταν κατατρομοκρατημένοι. Όλο το πρωί τα τουρκικά στρατεύματα παρέλαυναν στην πόλη και, γύρω στις 15:00 το απόγευμα εκείνου του Σαββάτου, άρχισαν τις λεηλασίες, τους βιασμούς και τους φόνους, που δεν είναι δυνατό να περιγραφούν με λέξεις».

1922: Οι Τούρκοι εισβάλλουν στη Σμύρνη – Η καταστροφή

- Οι Αρμένιοι και οι Έλληνες άντρες από 15 μέχρι και 45 ετών οδηγήθηκαν στα τάγματα εργασίας που βρήκαν τραγικό θάνατο από την εξουθενωτική εργασία και τις ταλαιπωρίες. Περίπου 160.000 άντρες δεν γύρισαν ποτέ.

- Όλη η Σμύρνη καλύφθηκε από τις στριγκλιές και τα ουρλιαχτά των γυναικών που βιάσθηκαν, οι Ευρωπαίοι μάρτυρες διέκριναν ακέφαλα βρέφη στους δρόμους της αρμένικης συνοικίας, ολόκληρες οικογένειες εκτελέσθηκαν εν ψυχρώ ενώ από τη μανία των Τούρκων δεν γλίτωσαν ούτε οι Γαλλίδες νοσοκόμες του Ερυθρού Σταυρού που σφαγιάσθηκαν εν ώρα καθήκοντος.

- Στην πόλη της Σμύρνης, οι σφαγές ξεκίνησαν από την αρμενική συνοικία του Αγίου Στεφάνου. Οι Τούρκοι στρατιώτες απέκλεισαν όλες τις οδούς επικοινωνίας της συνοικίας με το υπόλοιπο τμήμα της πόλης. Όσο διήρκεσε η σφαγή, δεν επετράπη σε κανέναν η είσοδος. Οι Αμερικανοί καθηγητές και ναύτες κάνουν λόγο για Τούρκους στρατιώτες που ξεχύθηκαν στα στενά σοκάκια της Σμύρνης κρατώντας δοχεία με πετρέλαιο και κηροζίνη, λούζοντας τα σπίτια, τις εκκλησίες και τους καθολικούς ναούς.

- Από τις 46 ορθόδοξες εκκλησίες σώθηκαν οι τρεις. Οι εμπρησμοί κατέστρεψαν τα 3/5 της έκτασης της Σμύρνης αφήνοντας άθικτη την τουρκική συνοικία.

- Οι συγκλονιστικότερες στιγμές της τραγωδίας εκτυλίχθηκαν στον καθεδρικό ναό του Αγίου Στεφάνου, όπου είχαν καταφύγει περισσότεροι από 4.000 άνθρωποι. Οι Τούρκοι ζήτησαν από τους εγκλείστους να εξέλθουν και να παραδοθούν, οι δε Αρμένιοι, γνωρίζοντας τι τους περίμενε, αρνήθηκαν. Δέχθηκαν τότε πυρά και χειροβομβίδες, ενώ στη συνέχεια οι Τούρκοι εισέβαλαν στον περίβολο και εντός του ναού, κατασφάζοντας και εκτελώντας.

- Όσοι επέζησαν, οδηγούνταν, ανά 100 άτομα, στην πλατεία Διοικητηρίου, όπου και δολοφονούνταν εν ψυχρώ από τα τουρκικά εκτελεστικά αποσπάσματα».

1922: Οι Τούρκοι εισβάλλουν στη Σμύρνη – Η καταστροφή

- Ο Νουρεντίν Πασάς οδήγησε τον Μητροπολίτη Χρυσόστομο στην πλατεία Διοικητηρίου μαζί με δύο άλλους επιφανείς Έλληνες της πόλης, τον προεστό Γεώργιο Κλιμάνογλου και τον νομικό Νικόλαο Τσουρουκτσόγλου. Εκεί, διέταξε την άμεση εκτέλεση των δύο τελευταίων και ανέβηκε στο μπαλκόνι του Διοικητηρίου. Απευθύνθηκε στο πλήθος των περίπου 1.500 Τούρκων δείχνοντας τον Μητροπολίτη Χρυσόστομο και λέγοντάς τους, «Αν σας έκανε καλό, να του το ανταποδώσετε. Αν κακό σας έκανε, κάντε του και σεις κακό! Εγώ σας παραδίδω τον χιρσίζ ντομούζ (κλεφτογούρουνο)». Οι Τούρκοι άρχισαν να τον πλακώνουν με λοστούς και ξύλα. Του ξερίζωσαν τη γενειάδα και τον οδήγησαν μέχρι τον τουρκικό μαχαλά όπου τον μαχαίρωσαν, του έκοψαν τη μύτη και τα αυτιά, του έβγαλαν τα μάτια και τον αποτέλειωσαν με δύο σφαίρες στο κεφάλι.

- Το 1992, η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδας ανακήρυξε τον Χρυσόστομο, άγιο. Εορτάζεται και τιμάται στις 27 Αυγούστου.

Η Σμύρνη στις φλόγες….

- **Όταν η πόλη τυλίχτηκε στις φλόγες στις 13 Σεπτεμβρίου, 19 συνολικά πλοία μπήκαν στη Σμύρνη να σώσουν τον κόσμο.**

- **Συνολικά 300.000 πρόσφυγες πέρασαν στην Ελλάδα.**

- Οι χιλιάδες των προσφύγων Έλληνες και Αρμένιοι που κατέκλυζαν όλο το μήκος της περίφημης Προκυμαίας «Κε» μάταια περίμεναν πλέον τα επιταγμένα ελληνικά πλοία για τη μεταφορά τους στα γειτονικά ελληνικά νησιά. Μετά από παρέμβαση του Αμερικανού Προξένου G. Horton, στάλθηκαν δύο αμερικανικά αντιτορπιλικά για την εξυπηρέτηση των προσφύγων.

- Ο κόσμος περίμενε βασανιστικά στις ουρές για να περάσει στα πλοία, ενώ οι Τούρκοι στρατιώτες διενεργούσαν εξονυχιστικούς ελέγχους, αφαιρώντας τα τιμαλφή από τον κόσμο και συλλαμβάνοντας όσους άντρες ήταν πάνω από 15 ετών για να τους στείλουν στα τάγματα εργασίας. Ο

- Οι μανάδες έντυναν τα αγόρια τους με γυναικεία ρούχα για να τα περάσουν στα πλοία, ξετυλίγονταν φρικτές εικόνες ανθρώπινου πόνου και δυστυχίας.

- Ο κόσμος έπεφτε στη θάλασσα να κολυμπήσει μέχρι τα καράβια των ξένων, και οι Τούρκοι πυροβολούσαν στη θάλασσα.

- Τα πλοιάρια βούλιαζαν από το βάρος ενώ από πίσω η πόλη καιγόταν και η φωτιά είχε φτάσει μέχρι και τα παραλιακά κτήρια.

Η Σμύρνη στις φλόγες….

- **Οι εμπρησμοί κατέστρεψαν τα 3/5 της έκτασης της Σμύρνης** αφήνοντας άθικτη την τουρκική συνοικία. Από τις φωτιές δεν γλίτωσαν ούτε τα πολυτελή κτίρια της πόλης, όπως το Sporting Club, τα κομψά ξενοδοχεία του Και, τα εστιατόρια και οι επαύλεις. Από τις 46 ορθόδοξες εκκλησίες σώθηκαν οι τρεις.
- Ήταν το δραματικό τέλος της μακραίωνης ελληνικής παρουσίας στην περιοχή…..

Η Σμύρνη στις φλόγες….

Ο ξεριζωμός…

Ο ξεριζωμός…

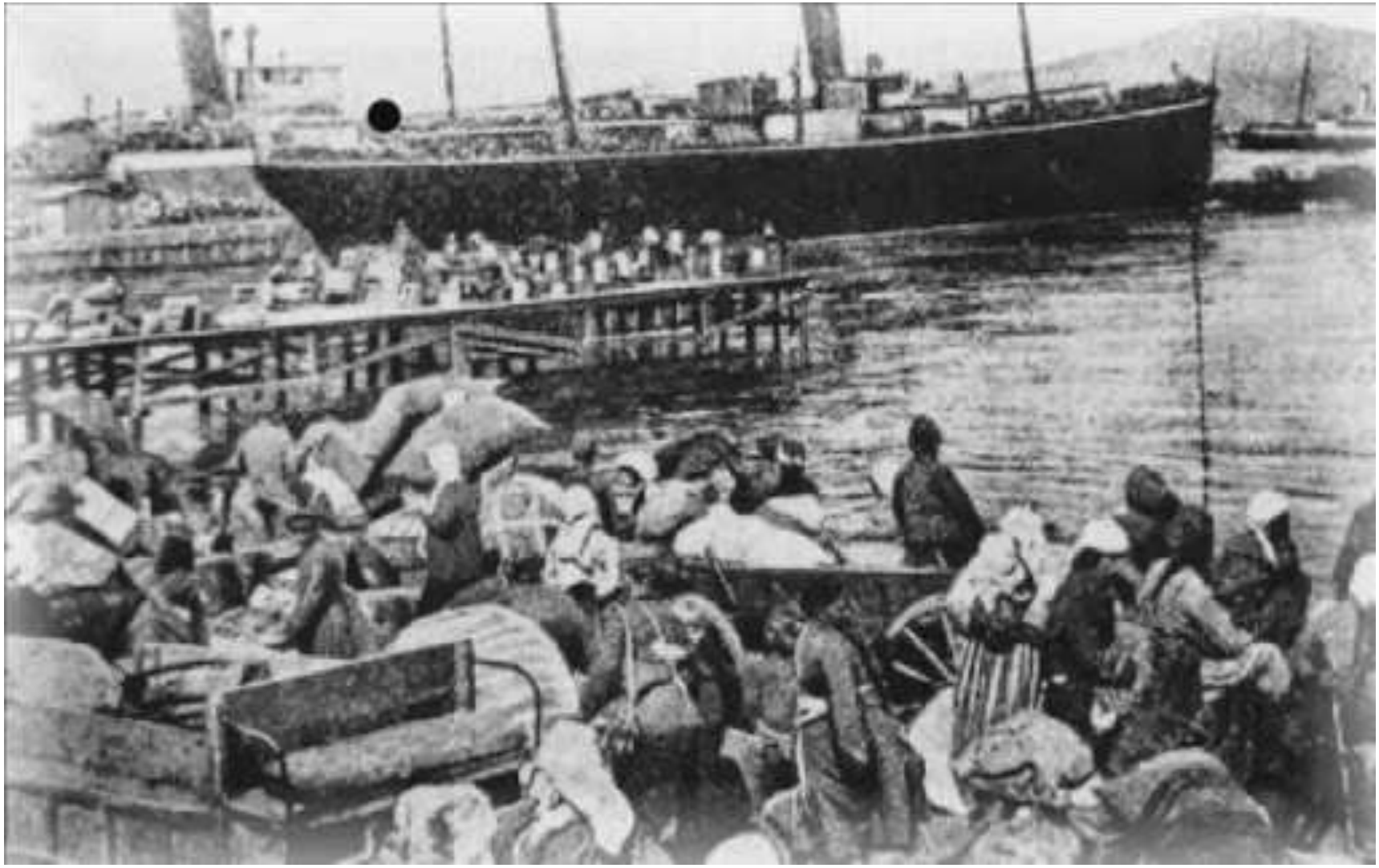

Ο ξεριζωμός…

Ο ξεριζωμός…

Ο ξένος τύπος της εποχής….

- ***Daily News*** – 07/09/1922: «Η φωτιά άρχισε στην αρμενική συνοικία... Τούρκοι στρατιώτες έχυναν πετρέλαιο στα σπίτια και έβαζαν φωτιά. Σαφώς οι τουρκικές Αρχές μπορούσαν να παρεμποδίσουν την εξάπλωση της πυρκαγιάς. Οι Τούρκοι στρατιώτες, που δρούσαν εσκεμμένα, ήταν οι κύριοι αίτιοι της τρομερής καταστροφής».
- ***Daily Telegraph*** – 05/09/1922: «Μόνο η τουρκική συνοικία έμεινε όρθια, καθώς και μερικά σπίτια στην Πούντα... Ο τακτικός τουρκικός στρατός έβαλε σε πολλά σημεία φωτιά, που την τροφοδοτούσαν οι εμπρηστικές βόμβες που έριχνε ασταμάτητα μέσα στις φλόγες. Οι σκηνές της σφαγής που ακολούθησε, ήταν φρικτές».
- ***Écho de Paris*** – 07/09/1922: «Σύντομα, οι εστίες του πυρός ανήλθαν σε 20... Οι κεμαλικοί περικύκλωσαν τη συνοικία των Αρμενίων και άρχισαν να καίνε τα σπίτια, ρίχνοντας βόμβες και χύνοντας πετρέλαιο».

Μετά την καταστροφή…

Μετά την καταστροφή…

Μετά την καταστροφή…

Μετά την καταστροφή…

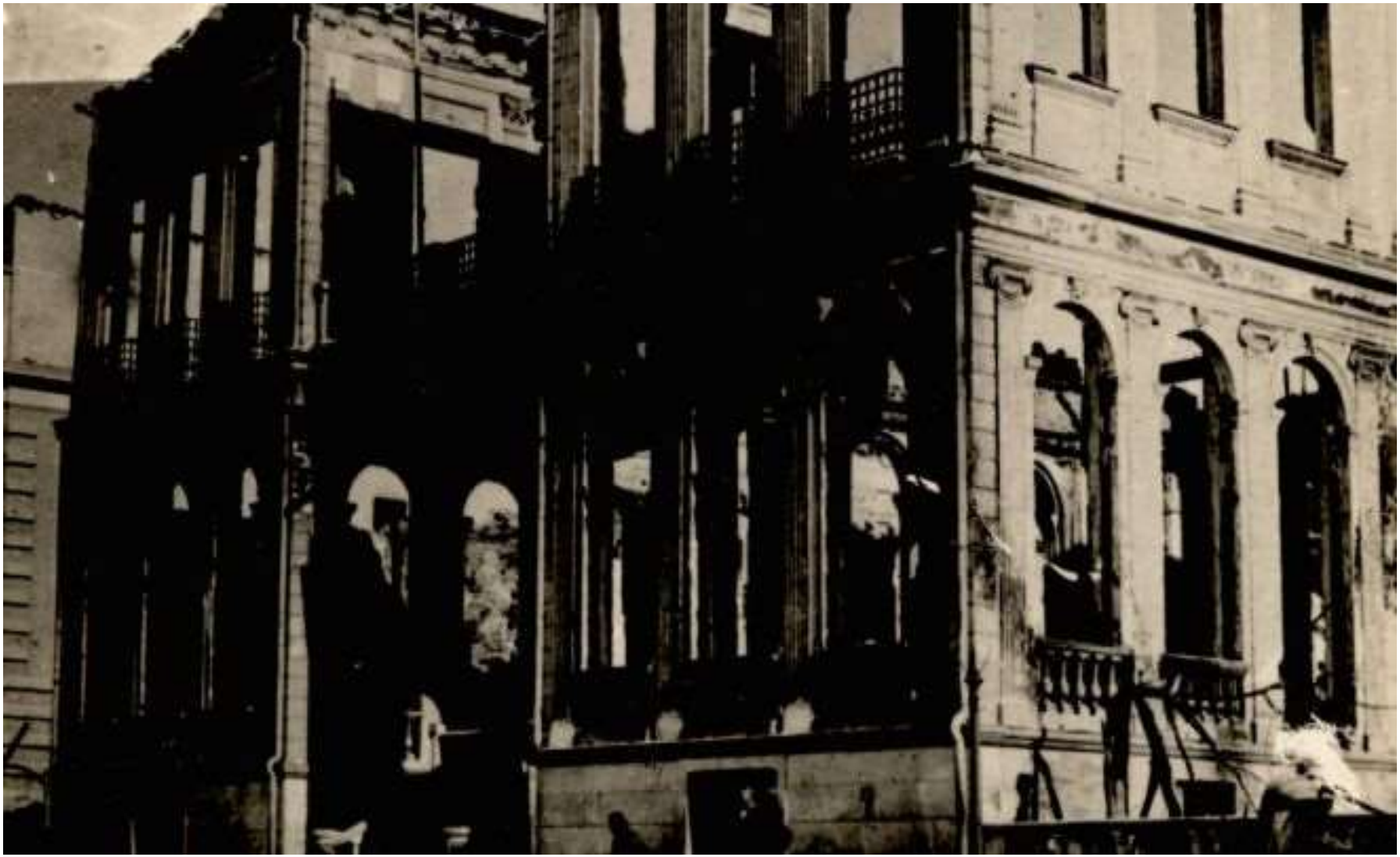

Μετά την καταστροφή…

Μετά την καταστροφή…

Μετά την καταστροφή…

Μετά την καταστροφή…

Μετά την καταστροφή…

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

- Η Μικρασιατική Καταστροφή συνεπάγεται το θάνατο του ελληνισμού της Μικράς Ασίας και την αποτυχία υλοποίησης της Μεγάλης Ιδέας και απελευθέρωσης των αλύτρωτων πληθυσμών.

- *1,4 εκατ. εγκαταστάθηκαν στη χώρα μας.*

- *Οι επιπτώσεις από τις μαζικές εγκαταστάσεις είναι πολύπλευρες και σημαντικές τόσο για τους ίδιους τους μετανάστες όσο και για τη χώρα. Οι πρόσφυγες, ξεριζωμένοι από τους τόπους όπου έζησαν, με απώλειες συγγενών και φίλων, με συναισθηματικές φορτίσεις και αντιμέτωποι με τα μεγάλα πρακτικά προβλήματα της ζωής, προσπάθησαν να επιβιώσουν και να ζήσουν έκτοτε με τις αναμνήσεις των χαμένων πατρίδων. Η χώρα βρέθηκε ανέτοιμη να ενσωματώσει και να εντάξει οικονομικά και κοινωνικά τόσο σημαντικούς σε έκταση πληθυσμούς. Η προσπάθεια ήταν δύσκολη και με τριγμούς, γιατί και η ίδια η χώρα είχε τις δικές της αδυναμίες.*

- ***Ωστόσο πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι οι επαναπατρισθέντες Μικρασιάτες, Κωνσταντινουπολίτες, Αιγύπτιοι έφερναν έναν άλλο πολιτισμό και έδωσαν με την παρουσία τους εδώ μια έντονη και ασυνήθιστη δυναμική στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας***.

- *Δεν είναι σύμπτωση ότι η ουσιαστική ανάπτυξη της βιομηχανίας σημειώνεται γύρω στο 1927, όταν δηλαδή οι Μικρασιάτες πρόσφυγες, μετά το πρώτο τους ξάφνιασμα από την αναγκαστική εγκατάστασή τους εδώ, άρχισαν να ανασυγκροτούνται και με τις εξειδικεύσεις που διέθεταν συνέβαλαν σημαντικά στην οικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη του τόπου.*

Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ…

- Εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες, περισσότεροι από ένα εκατομμύριο, κυρίως από την Ανατολική Θράκη και τη Μικρά Ασία, εγκαταστάθηκαν στα αστικά κέντρα και την ύπαιθρο της πατρίδας μας, που είχε πλέον τη σημερινή της έκταση (εκτός βέβαια από τα Δωδεκάνησα).

  Ανάμεσά τους, υπήρξαν αρκετοί πνευματικοί άνθρωποι που είχαν σημαντική συμβολή στην πολιτιστική και επιστημονική πρόοδο της Ελλάδας κατά τον περασμένο αιώνα.
- Ορισμένοι από αυτούς ήταν μικρά παιδιά, ακόμα και βρέφη όταν ήρθαν στη χώρα μας και όλη ουσιαστικά η παιδεία που έλαβαν, προερχόταν από τα ελληνικά σχολεία και πανεπιστήμια.
- Από τον Αύγουστο του 1922 ως την υπογραφή της υποχρεωτικής συμφωνίας για την ανταλλαγή των πληθυσμών (Ιανουάριος 1923) είχαν φτάσει στην Ελλάδα περίπου 900.000 πρόσφυγες από τη Μ. Ασία και την Α. Θράκη.
- Η περίθαλψη των προσφύγων αντιμετωπίστηκε αρχικά με πόρους του ελληνικού κράτους, τις υπηρεσίες Ιδιωτικών οργανώσεων και τη βοήθεια του Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού, ως τον Ιούνιο του 1923. Ήταν τόσο μεγάλα και σύνθετα τα προβλήματα όμως, που χρειάστηκε η παρέμβαση της Κοινωνίας των Εθνών, της ΚΤΕ, (πρόδρομου του Ο.Η.Ε.), για να εξασφαλιστεί εξωτερική πίστωση για τη χρηματοδότηση του έργου της αποκατάστασης των προσφύγων.

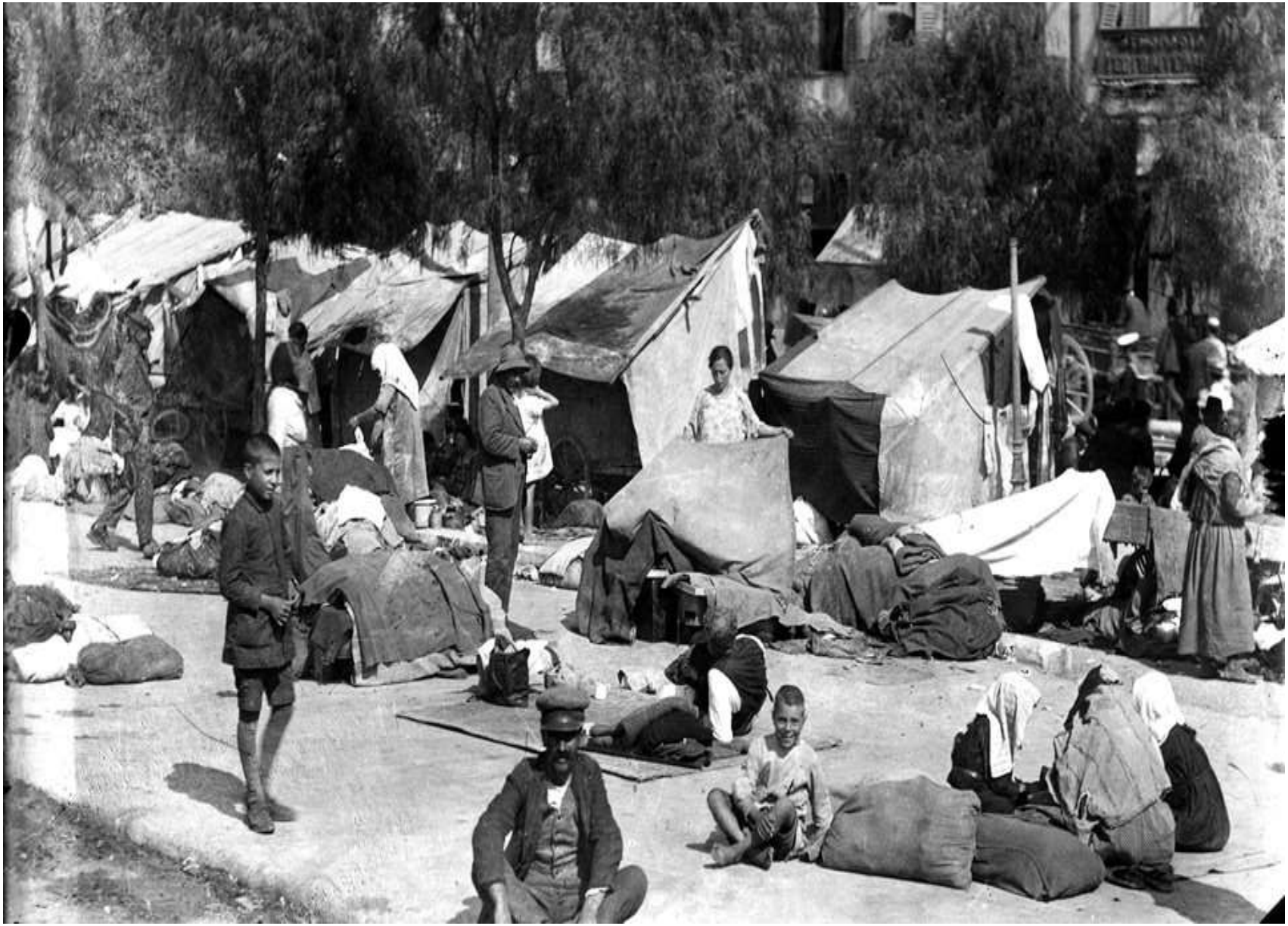

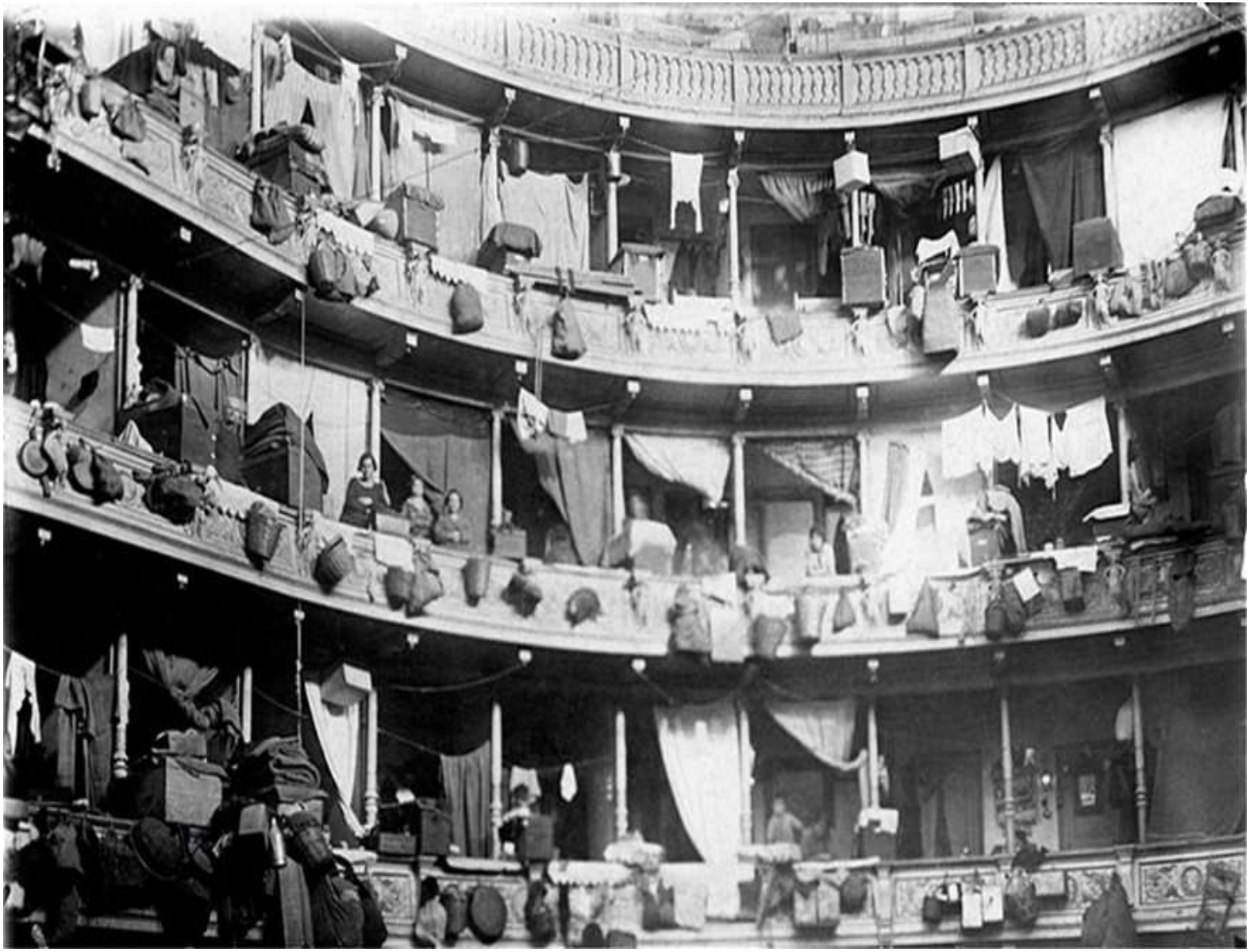

Έλληνες πρόσφυγες που ξεχώρισαν σε γράμματα και τέχνες

- Ο **Ηλίας Βενέζης** (1904-1973), γεννήθηκε στο Αϊβάλί. Το πραγματικό του ονοματεπώνυμο ήταν Ηλίας Μέλλος. Ήταν σπουδαίος λογοτέχνης και ακαδημαϊκός (από το 1957).
- Ο **Κωνσταντίνος Ι. Δεσποτόπουλος** (1913-2016), γεννήθηκε στη Σμύρνη. Ήταν φιλόσοφος, πολιτικός στοχαστής, πανεπιστημιακός και ακαδημαϊκός (από το 1984).
- Ο **Γιώργος Σεφέρης** (1900-1971), γεννήθηκε στα Βουρλά της Σμύρνης. Ήταν διπλωμάτης και ποιητής και υπήρξε ο πρώτος Έλληνας που τιμήθηκε με το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας (1963).
- Η **Διδώ Σωτηρίου** (1909-2004), γεννήθηκε στο Αϊδίνιο της Μικράς Ασίας και ήταν συγγραφέας και δημοσιογράφος.
- Ο μεγάλος θεατράνθρωπος **Κάρολος Κουν** (1908-1987), ιδρυτής του Θεάτρου Τέχνης (το 1942), είχε γεννηθεί στην Προύσα.
- **Αριστοτέλης Ωνάσης**, γεννημένος στον Πόρο της Νίγδης Καππαδοκίας
- Και πολλοί άλλοι…..

Β3

- ***ΒΥΤΙΝΙΩΤΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ***
- ***ΞΑΝΘΗ ΣΤΕΛΛΑ***
- ***ΚΑΤΣΕΝΗ ΧΡΥΣΑΝΘΗ***